

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Ontvlechting beheerorganisatie	TELEFOONNUMMER	+31636353126
	OV-assets update najaar 2023	E-MAILADRES	emina.dedic@provincie-utrecht.nl
DATUM	24 oktober 2023		
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1802192106-83	DOMEIN/OPGAVE	MOB
VAN	Emina Dedic	TEAM	MOB
		PORTEFEUILLEHOUDER	Van Schie
BIJLAGEN	Geen		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

Het Trambedrijf is op dit moment een geïntegreerd onderdeel van de provinciale organisatie. Het Trambedrijf bestaat uit alle medewerkers die binnen het domein Mobiliteit zich bij hun dagelijkse werkzaamheden primair bezighouden met tramgerelateerde werkzaamheden (beleid, beheer en projecten). Naar aanleiding van verschillende onderzoeken heeft u op 21 september 2022 het principebesluit (PS2022MM39) genomen om een provinciale beheerorganisatie Trambedrijf als aparte juridische entiteit in te richten. Dit zal in de vorm van één of meerdere besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid zijn, waarbij de provincie Utrecht (hierna: de provincie) 100% aandeelhouder is. U heeft aan ons de opdracht gegeven een implementatieplan op te stellen waarin dit nader wordt uitgewerkt. Dit implementatieplan en het daarop volgend ontwerpbesluit zullen aan u worden voorgelegd. Daarnaast hebben we een voorbehoud gemaakt dat we alleen deze keuze maken als de gevolgen op financieel en fiscaal gebied in verhouding staan tot de beoogde voordelen van een aparte juridische entiteit, hetgeen na vaststelling van dit principebesluit nader wordt uitgezocht bij de uitwerking van het implementatieplan.

Met deze Statenbrief geven wij u een update van het tot nu toe doorlopen proces en de verdere planning.

Inleiding:

Als college van Gedeputeerde Staten van de provincie zijn wij vanuit de Wet Personenvervoer 2000 verantwoordelijk voor het coördineren, afstemmen en ontwikkelen van openbaar vervoer (OV). In 2015 heeft de provincie de verantwoordelijkheden voor het regionale tramsysteem (en de destijds lopende projecten) overgenomen van het Bestuur Regio Utrecht (BRU). De taken en het personeel vallen sindsdien onder de verantwoordelijkheid van de provincie.

De afgelopen jaren zijn verschillende onderzoeken en adviezen uitgebracht rondom het Trambedrijf. Uit deze onderzoeken en adviezen zijn, aangevuld met inzichten vanuit interviews en werksessies met directe en indirecte betrokkenen bij het Trambedrijf, samengevat de volgende aandachtspunten gedestilleerd:

- Kerntaken en verantwoordelijkheden zijn versnipperd over de organisatie met onvoldoende bedrijfsmatige ondersteuning.

- Besluitvormingsprocessen zijn gericht op een beleidsorganisatie en minder op een 24-uurs c.q. operationele bedrijfsvoering.
- Er is behoefte aan effectievere sturing op de integrale OV-businesscase.
- Afspraken tussen partijen zijn onduidelijk of worden niet goed doorvertaald in de praktijk.
- Het ontbreekt aan samenhang tussen projecten, beheer & onderhoud en exploitatie.

De belangrijkste argumenten voor het verzelfstandigen van de beheerorganisatie zijn:

- De realisatie van een slagvaardige, krachtige en stabiele tramorganisatie. De inrichting van een provinciale beheerorganisatie draagt bij aan een bedrijfsmatigere afbakening van de uitvoerende taken met een grotere focus op beheertaken. Door een platte en eenduidige organisatiestructuur met duidelijke hiërarchie en verantwoordelijkheden kan de slagkracht worden vergroot.
- Vergroting van de sturingsmogelijkheden. Beheerafspraken kunnen eenvoudiger worden geformaliseerd waardoor zowel wij en uw Staten beleidsmatig beter kunnen sturen op de prestaties en financiering van de beheeractiviteiten. Daarnaast is het eenvoudiger te sturen op de verbetering van de kostenefficiëntie/dekkingsgraad.
- Versterking van toekomstbestendigheid van het tramsysteem. De inrichting van een provinciale beheerorganisatie biedt de provincie betere mogelijkheden om zich op te stellen als strategische gesprekspartner richting het Rijk en andere stakeholders.
- Bijdrage aan hoofddoelen van het openbaar vervoer. Het bij elkaar beleggen van materieelbeheer en infrastructuurbeheer verkleint de kans op verstoringen en vergroot daarmee de robuustheid van het tramsysteem, wat weer bijdraagt aan het verbeteren van de reizigerstevredenheid.

Op 21 september 2022 heeft u naar aanleiding hiervan het principebesluit genomen om de provinciale beheerorganisatie Trambedrijf als aparte juridische entiteit in te richten, waarbij:

- a. deze beheerorganisatie verantwoordelijk is voor de tactische en operationele uitvoeringstaken van het beheer en onderhoud van de traminfrastructuur en het trammaterieel;
- b. reguliere en grote investeringsprojecten ten behoeve van het beheer en onderhoud tevens onder verantwoordelijkheid vallen van deze provinciale beheerorganisatie;
- c. voor de uitvoering van complexe projecten een projectorganisatie zal worden ingericht;
- d. de activa, passiva, rechten en verplichtingen die samenhangen met het beheer en onderhoud van het Trambedrijf (hierna aangeduid als 'activa') worden overgedragen, mits daarover voorafgaand afspraken met de Belastingdienst zijn gemaakt;
- e. dit alles onder voorbehoud is van de aanname dat de gevolgen op financieel en fiscaal gebied in verhouding staan tot de beoogde voordelen van een aparte juridische entiteit, hetgeen na vaststelling van dit principebesluit nader wordt uitgezocht bij de uitwerking van het implementatieplan.

Taken met betrekking tot strategie en beleidsontwikkeling (mede in het licht van de bredere ruimtelijke en mobiliteitsopgaven) worden dus niet verzelfstandigd in dit voorstel. Dat geldt ook voor eventuele toekomstige tramprojecten zoals de mogelijk aan te leggen Merwedelijn. De provincie blijft (met de betrokken gemeente(s)) verantwoordelijk voor het aanleggen van een dergelijke tramlijn. Over de organisatie en beslisstructuur daarvan zullen op dat moment keuzes gemaakt worden.

U heeft aan ons de opdracht gegeven tot het vaststellen van een implementatieplan over de inrichting van een provinciale beheerorganisatie. In dit implementatieplan worden de volgende onderwerpen uitgewerkt:

- a. de organisatorische impact;
- b. de personele consequenties;
- c. de financiële consequenties en relatie met de toekomstige provinciale beheerorganisatie;
- d. de juridische en belastingtechnische aspecten.

Het implementatieplan zal aan u ter vaststelling worden voorgelegd. Daarna zal ook het ontwerpbesluit aan u ter vaststelling worden voorgelegd, voordat overgegaan wordt tot de daadwerkelijke oprichting van de beheerorganisatie. Met deze Statenbrief geven wij u een update van het tot nu toe doorlopen proces en de verdere planning.

Toelichting:*Planning*

Conform het principebesluit was de verwachting om in 2023 zowel het implementatieplan als het ontwerpbesluit aan u ter besluitvorming voor te leggen. De beheerorganisatie zou daarmee per 1 januari 2024 opgericht kunnen worden. Gezien de complexiteit van de opgave is dit niet realiseerbaar gebleken. Veel aspecten rondom de ontvlechting zoals de governance in de driehoek tussen de beheerder, provincie (vanuit diverse rollen en verantwoordelijkheden) en vervoerder dienden verder te worden uitgewerkt. Naast de inrichting van de nieuwe beheerorganisatie is het ook van cruciaal belang dat de latende organisatie (zijnde de provincie) gesteld staat voor de gewijzigde situatie en hierop is ingericht. De afgelopen tijd is verder in kaart gebracht wat dit precies voor de verschillende partijen betekent, dit vergt tijd. Ook moest onder andere bij de Belastingdienst duidelijkheid worden verkregen over de fiscale consequenties van de oprichting van de beheerorganisatie en de personele transitie. Dit was bepalend voor de verdere inrichting van de beheerorganisatie en de inhoud van het implementatieplan.

Wij beogen om het implementatieplan medio 2024 aan u voor te leggen. Hierna wordt het Ontwerpbesluit aan u voorgelegd, waarna overgegaan kan worden tot formele oprichting van de beheerorganisatie.

De huidige situatie blijft hiermee langer van toepassing. De consequenties hiervan zijn dat de beoogde voordelen ook iets later worden gerealiseerd. Het beheer blijft tot de formele oprichting nog steeds belegd bij de provincie, dat wil zeggen: de huidige situatie (die op zichzelf voldoet, maar inefficiënties kent) wordt langer gehandhaafd. Op deze manier wordt wel ondervangen dat het ontvlechttingsproces zorgvuldig plaats vindt en dat de uitgangspunten voor het oprichten van de aparte beheerorganisatie geborgd zijn.

Personele transitie

Als leidend principe voor de personele transitie hanteren wij dat er geen rechtspositionele gevolgen zijn voor het personeel. We zijn aan het onderzoeken op welke wijze dit kan worden gerealiseerd en zullen daarbij uiteraard de ondernemingsraad en indien nodig en/of wenselijk de vakbonden bij betrekken. Met de gewijzigde planning kan ook dit proces zorgvuldig doorlopen worden.

Financiële consequenties:

Een belangrijk onderdeel van het implementatieplan is het inzichtelijk maken van de fiscale en financiële consequenties van het oprichten van een separate provinciale beheerorganisatie. Dit zal onderdeel zijn van het Statenvoorstel tot het vaststellen van het implementatieplan, dat medio 2024 aan u ter besluitvorming zal worden voorgelegd.

Vooruitlopend hierop willen wij u het volgende meegeven. In het principebesluit is opgenomen dat de activa, passiva, rechten en verplichtingen die samenhangen met het beheer en onderhoud van het Trambedrijf worden overgedragen, mits daarover voorafgaand afspraken met de Belastingdienst zijn gemaakt. Dit traject met de Belastingdienst is inmiddels doorlopen. De inspecteur heeft zich daarbij welwillend opgesteld om binnen wet- en regelgeving tot een oplossing te komen waarbij de terugbetaling achterwege kan blijven. De conclusie hiervan is dat de activa grotendeels overgedragen kan worden zonder extra belasting af te moeten dragen, met uitzondering van overdrachtsbelasting op onroerende zaken. Voor de overdrachtsbelasting geldt namelijk dat normaliter elke overdracht van onroerend goed belast is met overdrachtsbelasting. Dat geldt zodoende ook voor een overdracht van het spoornetwerk aan de op te richten vennootschap(pen). In de basis leidt dit dan tot een heffing van 10,4% over de marktwaarde van de onroerende zaken. Deze marktwaarde is ten minste € 293 miljoen. Het overdragen van de onroerende zaken zou hiermee leiden tot een heffing van minimaal € 30,5 miljoen.

Voor de vennootschapsbelasting en de loonheffing geldt dat de impact als zeer gering wordt ingeschat omdat de beheerorganisatie geen winst gaat maken.

Vanwege deze impact wordt het implementatieplan verder uitgewerkt zonder overdracht van de onroerende zaken. Roerende zaken, zoals materieel/trams, kent dat probleem niet. Daarvan is de intentie om deze wel over te dragen aan de nieuwe beheerorganisatie. Exacte consequenties hiervan worden verder uitgewerkt in het implementatieplan.

Vervolgprocedure / voortgang:

Op 1 november 2023 vindt de informatiebijeenkomst plaats waarbij we u verder bijpraten en eventuele vragen kunnen beantwoorden. Wij beogen medio 2024 het implementatieplan middels een Statenvoorstel aan u voor te leggen. Na het vaststellen van het implementatieplan wordt ook het ontwerpbesluit van de beheerorganisatie via een Statenvoorstel aan u voorgelegd. Hiermee geven wij invulling aan de inspraakprocedure zoals bedoeld in artikel 158 van de Provinciewet en de ingediende motie "Motie 65: Een toekomstig trambedrijf goed op de rails krijgen".

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen